<u>खर्जूर</u>

क्षतक्षयापहं हृद्यं शीतलं तर्पणं गुरु।
रसे पाके च मधुरं खर्जूरं रक्तपित्तजित्।। **(Dhn)**

It is madhura in rasa, guru in guna, sita in virya, madhura in paka, hrdya, tarpana, ksata ksaya hara, alleviates rakta and pitta.

खर्जूरी तु कषाया च पक्वा गौल्यकषायका।
पित्तघ्नी कफदा चैव कृमिकृद् वृष्यबृंहणी।।

खर्जूरी-त्रितयं मधुरं रसपाकयोः।।
खर्जूरी त्रितयं (भूमिखर्जुरी, पिण्डखर्जूरी, छोहारा चः
स्निग्धं रुचिकरं हृद्यं क्षतक्षयहरं गुरु।
तर्पणं रक्तपित्तघ्नं पुष्टिविष्टम्भशुक्रदम्।।
कोष्ठमारुतहृद् बलं वान्तिवातकफापहम्।
ज्वरातिसारक्षत् तृष्णकासश्वासनिवारकम्।।
मदमूर्तछा मरुपित्तमधोद्भूतगदान्तकृत्।
ज्वरातिसारक्षत् तृष्णकासश्वासनिवारकम्।।
मदमूर्तछा मरुपित्तमधोद्भूतगदान्तकृत्।

महतीभ्यां गुणैरल्पा स्वल्पखर्जूरका मता।।
खर्जूरी तरुतोयं तु मदपित्तकरं भवेत्।
वातश्लेष्महरं रुच्यं दीपनं बलशुक्रकृत्।।

नारिकेलस्य तालस्य खर्जूरस्य शिरांसि तु।
कषाय-स्निग्धमधूरबृंहमानि गुरूणि च।।
सुलेमानी श्रमभ्रान्तिमदमूर्च्छास्रपित्तहृत्।। **(Bpn)**

Pakva kharjura is kashaya in rasa, gaulya, destroys pitta, increases kapha, is krmikaraka, vrshya and brmhani.

Tritiya kharjura is madhura in rasa and paka, snigdha, guru in guna, alleviates rakta and pitta, ruci kara, hrdya, tarpana, pustikara, balya, ksata ksaya hara, vistambhi, sukrada, kostha maruta hara, vantivatakapha hara, cures jvara atisara, ksata, trsna, kasa, svasa, mada, murccha, maruta, pitta, mada and bhuta gada.

Mahati is alpa in guna, and that is svalpakharjurika.

Its taru toya alleviates vata and slesma, is mada pittakara, rucya, dipana and bala sukra kara.

Narikela, tala, kharjura sira is kashaya, madhura, in rasa, snighda, guru in guna, brmhani, sulomani, cures bhrama, bhranti, murccha, asra and pitta.

मधुरं बृंहणं वृष्यं खर्जूरं गुरु शीतलम्।
क्षयेभिघाते दाहे वातपत्ते च तद्धितम्।। (चरक, सू २७-१२१)

It is madhura in rasa, guru in guna, sita in virya, brmhana, vrshya, and useful in case of ksayabhighata, daha and vata pitta.

क्षतक्षयापहं हृद्यं शीतलं तर्पणं गुरु।
रसे पाके च मधुरं खर्जूरं रक्तपित्तजित्।। (सुश्रुत, सू ४६, २८६)

It is madhura in rasa and paka, guru in guna, sita in virya, ksataksayapaha, hrdya, tarpana, and alleviates rakta pitta.